

Fogalom-, évszám- és forrásjegyzék a történelem alapszak államvizsgához
(BA képzés)
Ókor – Középkor

Fogalmak

-A-

amurra; aium; awilum; acclamatio; actio; aedilis curulis; ager publicus; aerarium Saturni; agentes in rebus; agnatio; annuitás; amicitia; apellatio; auctoritas; auguratio; agora; aknasír; amphiktyónia; apoikia; archón basileus; archón epónymos; archón polemarchos; ariciai szövetség; aedilis; album; aes rude; aes signatum; aerarium militare; Ara Pacis; acclamatlo; ager publicus; alimentatio;

-B-

bitum; basileus; boiót szövetség; boiótarchos; búlé; bellum iustum et pium;

-C-

captus; censor; censoria potestas; cliens; Codex Iustinianus; coemptio; coercitio; comes rerum privatarum; collegialitas; comitia curiata; comitia centuriata; comitia tributa; comes sacrarum largitionum; concilium plebis; consistorium; continuatio tilalmának elve; confarreatio; commendatio; cumulatio tilalmának elve; cura Urbis; cura annonae; cura ludorum; curia; cursus honorum; capite censi; censor; colonia; civitas sine suffragio; consul sine collega; clementia; clipeus virtutis; cyrenei edictumok; commendatio; curia; cohors; congiarium; canabae;

-D-

determinativum; decemviri legibus scribundis; dictator; Digesta; dignitas; délosi szövetség; démos; diadochos; drakhmé; dulos; dies Alliensis; Dirae; decurio; duumvir; denarius; diploma militare; delatores;

-E-

elámita; Egibi bankház; edictum (perpetuum); edictum novum; eponymia; exempla; emporion; ephoros;

-F-

factio; familia pecuniaque; fas; fiscus; foedus aequum; foedus iniquum; frumentarii; Ficoronista; fiscus;

-G-

gurus; guti; gens; gerasia; Gallia togata; Gallia comata;

-H-

hurri; harminc zsarnok; hektémoros; helepolis; hellenisztikus monarchiák; helóta; hernia; hipparchos; hippeus; hoplita; hastati; honesta missio;

-I-

inanna; ilku; infamia; interpolatio; Institutiones; iurisdictio; interregnum; imperium; imperium militiae; imperium proconsulare; interrex; iurisprudencia; ius; ius auxilii; ius intercedendi; ius edicendi; ius fetiale; ius patronatus; ius relationis; iugerum; ius conubii; ius commendationis; imperium maius; imperium proconsulare;

-K-

kassú; kaid; Keselyű-sztélé; karúm; kudurru; Maros; kléruchia; komé; krypteia; kyklopikus; kylóni vérbűn

-L-

logogram; lugal; lugulabi; lex Aemulia; lex Atinia; lex Claudia; lex Canuleia de conubio; lex data praefectus praetorio; Lex Hortensia; lex Ovinia; lex rogata; lex Villia Annalis; leges duodecim tabularum; leges Liciniae Sextiae; leges sumptuariae; lictor; legátus; lustratio; labyrinthos; lavagetas; leiturgia; lineáris A; lineáris B; leges Liciniae Sextiae; lex Hortensia; lex Claudia; lex de provincia Asia; lex Manilia; ludi seculares; legatus Augusti; lex Iulia de adulteriis coercendis; lex Iulia de maritandis ordinibus; libertus; limes; latin jog; libellati;

-M-

misarum; Murasu bankház; muskenum; magister officiorum; magistratus; inanus; minor collega; mos; medimnos; médismos; metropolis; municipium; militia equestris;

-N-

nobilitas; nota; Novellae; patronus; pedarii; plebiscitum; nauarchos; nomothetés

-O-

officium; obolos; oikos; oikumené; oligarchikus; ostrakismos; ovatio;

-P-

Pontifex maximus; princeps Senatus praesentatio; praetor; praetor maximus; praetor peregrinus; praefectus urbi; provincia; publicanus; palotagazdaság; pelag; peloponnésosi szövetség; pentékosi medimnos; perioikos; pezetairos; phalanx; philokratési béke; phoros; phylé; polis; promanteia; proxenos; prytaneía; pséphisma; parricidium; praetor; prorogatio; publicanus; praefectus Aegypti; praefectura morum; princeps senatus; patrocinium; praefectus praetorio; procurator; possessor;

-Q-

quaestor; quaestor sacri palatii; Quirites;

-R-

recuperatio; relatio; res mancipi; res publica; Rex Sacrorum; rogatio;

-S-

sagin; sub-lugal; sarru; sacrosanctus; salarium; salutatio; schola Sabiniana; schola Proculiaan; scrinia; Senatus; Senatus Consultum; S.C. ultimum; secessio plebis; SPQR; sarisa; satrapa; seisachteia spartiatá; stratégos; súsai mennyegző; sykophanta; symmachia; synoikismos; syssitia; sacrosanctus; socii; Servilius Rullus földtörvénytervezete; scrinium; siliqua; solidus; senatus consultum de imperio Vespasiani;

-T-

Talio-elv; tribus; tribunicia potestas; tribunus plebis; trinoctium; talanton; temenos; tengeri népek; thalattokratia; thés; demokratikus alkotmány; triérés; tyrannus; tyrannos; tabula Hebana; triumphus; tributum soli; tributum capitis; tessera; terra sigillata; turificati;

-U-

ugulá; Ur;

-V-

vicarius; vicus; vectigalia; vicesima hereditatum; vir clarissimus; vir eminentissimus; vir egregius;

-W-

wabartum; wardum; wanax

-Z-

zeugítés

(Személynevek)

-A-

Assur-bán-apli; Artaxerxes; I-III.; Asztüagesz; II. Andriskos; Aristonikos; Aventinus;

-B-

Bel-sarri-uszur; Brennus;
 -C-
 Capitolium; Caelius;
 -D-
 Dareiosz I-III.
 -E-
 Enmerkar; Eunus; Esquilinus;
 -F-
 -G-
 Gilgames; Grotefend; Gudea; Gaius; Graeculus;
 -H-
 Hammurapi; I. Hattusili; III. Hattusili; Hrozny
 -I-
 Ibbi-Szín;
 -K-
 Kambüszesz; Kroiszosz; II. Kürosz; Küaxaresz
 -L-
 Lipit-istar; Luceres;
 -M-
 Mursili I-III; Muwattali;
 -N-
 Nabú-naíd; Nabukudurri-uszur I-II; Niebuhr; Numa Pompilius;
 Q. Ennius;
 -O-
 -P-
 Papinianus; Paulus; Porsena; Palatinus;
 -Q-
 Quirinalis;
 -R-
 Rawlinson;
 -S-
 Sarrukin I-II.; I. Samsi-Adad; I. Sulmanu-asaridu; III. Sulmanu-asaridu; Sumuel;
 Suppilulúma; Servius Tullius;
 -Sz-
 Szín-ahhé-eriba
 -T-
 III. Tukulti-apal-Esarra; I. Tukulti-Ninurta; Tusratta; Tribonianus.; Tities; Teuta királynő;
 -U-
 Úr-Nammu; Urukagina; Ulpianus;
 -X-
 Xerxesz
 -V-
 Viriathus; Viminalis;
 -Z-
 Zimrilim

(Földrajzi nevek)

-A-

Assur; Ansan; Aquincum; Alexandria; Antiochia; Apollónia; Actium; Armenia; Ancyra;
 Amida;

-B-
 Babilon; Buranum (Purattu; Foraf); Búblosz; Brundisium; Bedriacum; Byzantium;

-C-
 Carrhae; Catal Hüyük; Carnuntum; Colonia Aelia Capitolina; Cappadocia; Cannae; Colonia
 Agrippina; Cyrene; Caesarea; Catalaunum

-D-
 Damaszkusz; Dyrrachium;

-E-
 Ebla; Ekbatana; Esnunna;

-F-
 -G-
 Gaugamela; Gáza; Girszu; Galatia;

-H-
 Harrán; Hattusa; Hadrianapolis; Idiglat (Digle); Ilerda;

-J-
 Jericho; Jeruzsálem

-K-
 Karkemis; Kanos; Kis; Karthágó; Ktesiphon;

-L-
 Lagas; Larsza; Lugdunum; Lykia;

-M-
 Magan; Mari; Megiddo; Meluhha; Milétosz; Massilia; Mutina; Moesia; Media; Munda;

-N-
 Nippur; Ninive; Núbia; Narbo; Nicomedia;

-O-
 Ostia;

-P-
 Perszepolisz; Pelusium; Philippi; Pontos; Perusia; Pydna; Palmyra; Pharsalos; Puteoli;

-Q-
 Qades;

-R-
 Rhodus;

-S-
 Subaru; Sumppek; Savaria; Sirmium; Saguntum. Sarmizegethusa; Syracusae;

-Sz-
 Szardeisz; Szidon; Szippar; Szúza;

-T-
 Türosz; Tarraco; Tarentum; Tigranokerta;

-U-
 Ubaid; Umma; Ugarit; Ur; Uruk;

-V-
 Veceliae; vallum Hadriani;

-Z-
 Zama;

Évszámok

Kr. e. 814; 722; 714; 624; 594; 587; 582; 546; 490; 399; 387; 367; 333; 297; 287; 202; 146;
60; 46; 42; 31; i. sz
70; 212; 313; 325; 378; 381; 410; 455; 476;

Egyetemes történelem – Középkor

Fogalmak

- A -

Aachen; Abbasszidák; Adrianopoliszi csata; Aetius; agrártörvény (mezőgazdasági törvény, Bizánc); akolythus; albigens; Alcuin; I. Alexiosz Komnenosz; allodium; Almohádok; Almoravidák; Alp Arszlán; I. Angelosz dinasztia; a nápolyi Anjou dinasztia; Ankarai (Angora) csata; annatae; antrustio; apostasia; Aquinói Szent Tamás; német Aranybulla; ariánus; Arnulfinger dinasztia; arte; asylum; Austrasia; Avignoni pápák: V. Kelemen, XXII. János, XI. Gergely; Azincourt-i csata;

- B -

baccalaureus; bailiff; bannum; basileus; I. Baszileiosz császár; II. Baszileiosz császár, Basel-i zsinat; bazilika; Thomas Becket; Beda Venerabilis; behetria; Nursiai Szent Benedek; beneficium; Clairvaux - i Szent Bernát; bogumil; bojár; VIII. Bonifác pápa; Bouvines-i csata; Brétigny; Burgundia; burgus;

- C -

Capeting dinasztia; Capitulare (~ de villis); Catalaunumi csata; census; 4. (chalcedoni) egyetemes zsinat; civitas; Clermont-i zsinat; Cluny alapítása és alapítója; comes (grafio); communa; condottiere; conquistador; conversus; Corpus iuris civilis (16. századi elnevezés) részei; cortes; Courtrai csata; Crécy; curtis;

- D -

Petrus Damiani; Decretales Pseudoisidorianae; Decretum Gratiani; dekretisták; denarius; devotio moderna; diaconus; Dictatus papae; dioecesis; Dionysius Exiguus; dirhem; doctor decretorum; doge; Szent Domonkos rendjének alapítása; Domesday Book; Donatio Constantini; donjon; ducato; Dusan István "Szerbia, Dulla, Hum, Zéta, Albánia és a Tengeremlék királya";

- E -

earl; Eckhart mester; Edictum Chlotarii; egyetemek kialakulása (soroljon föl 3 olyan egyetemet, melyek a 14. században az akkori német és lengyel királyság területén jöttek létre); a svájci Eidgenossenschaft keletkezése és tagjai; Einhard; emir; exarchátus; excommunicatio; exorcista;

- F -

factor; felonia; Assisi Szent Ferenc rendjének alapítása; Ferrara-Firenzei zsinat; fiorino d'oro; flagellans; foederatus; foedus; francia királyok: Capet Hugó, Jámbor Róbert, I. Henrik, I. Fülöp uralkodása; fraternitas; I. (Barbarossa) Frigyes német császár; II. Frigyes német császár; I. Fülöp francia király; II. Fülöp (Ágost) francia király; IV. (Szép) Fülöp francia király; fuero;

- G -

Gallipoli oszmán törökök általi elfoglalása; garas; Geiserik; I. Gelasius pápa; georgos; Gerbert d'Aurillac; I. Gergely pápa; VII. Gergely pápa; IX. Gergely pápa; XI. Gergely pápa; a germánok áttörik a Rajna-vonalat; gesta; ghibellin; gilde; gonfaloniere; Granada visszavétele; gros; grosso; guelf;

- H -

Habsburg dinasztia; hanza; IV. Hadrián pápa; Hadrianopoliszi csata; haeresis; haradz; Hastings-i csata; Henotikon; I. Henrik; II. Henrik; VI. Henrik császár; I. Henrik francia király; II. Henrik angol király; VII. Tudor Henrik; a britanniai angolszász Heptarchia királyai (legalább 5); I. Herakleiosz császár; hermandad; hidalgo; hidzsra; hierarchia ordinis; hierarchia iurisdictionis fokozatai a nyugati egyházban; Hohenstaufen dinasztia; Hohenzollern dinasztia; homagium; Capet Hugo; Humbertus de Silva Candida;

- I -

ikonodúlia; iktá; imám; III. Ince pápa; IV. Ince pápa; interdictum; investitura; Sevillai Isidorus; ius hospitalitatis; II. Ivan Aszen bolgár cár uralkodása; I. Ivan Danyilovics "Talita"; Moszkva nagyfejedelme; III. Iván moszkvai nagyfejedelem;

- J -

I. (Földnélküli) János angol király; XXII. János pápa; VI. (Kantakuzénosz) Ióánnés; Jarmuki csata; I. (Bölcs) Jaroszláv Rusz fejedelme és legfontosabb eredményei; Jeanne d'Arc; a johanniták alapításának időpontja és helye; juratus; I. Jusztiniánusz;

- K -

kalifa; Kalka menti csata; Kalmari Unió (megtől meddig); Nagy Kanut (Knut) és országai; kardinális; Karoling dinasztia; Karoling család nemzedékrendje; Pipin, Metz-i Arnulf, Martell Károly, Heristali Pipin); a keleti frank Karolingok uralkodási évükkel; Nagy Károly; Nagy Károly háborúi (szász hadjáratok, a longobárd királyság megszüntetése, a beneventói hercegség hódoltatása, Barcelona bevétele, a hispán mark keletkezése, az avar háború, a bajor hercegség megszüntetése, Aachen-i szerződés); kathar; III. (Nagy) Kázmér lengyel király; V. Kelemen pápa; Klodvig; kogge; koldulórendek; kolostorreformok; Komnénosz dinasztia; konciliarizmus; konklávé; Nagy Konstantin; Konstantinápoly, mint új főváros felavatása; Konstantinápoly arab ostroma; VII. (Bíborbanszületett) Konsztantinosz császársága, irodalmi művei; Konstanzi zsinat; konzul; Kulikovo-i csata;

- L -

Jámbor Lajos; Német Lajos. II. Lajos császár és itáliai király uralkodása; IX. (Szent) Lajos francia király; XI. Lajos francia király; VII. (Bajor) Lajos uralkodása, konfliktusa a pápával; Lancaster dinasztia; Las Navas de Tolosa-i csata; I-IV. lateráni zsinatok; lector; legisták; Legnano-i csata; III. (Isauriai) Leo uralkodása; V. (Kopronymosz) Leo; VI. (Bölcs) Leo császár és működése; I. Leó pápa; homo ligius; litus; Liudolfinger (szász) dinasztia uralkodói; locator; I. Lothár uralkodása; I. Lothár halála, új Karoling utódállamok Lothár országa területén; Lübeck alapítása; Luxemburg dinasztia; I-II. lyoni zsinat;

- M -

magánegyház (Eigenkirche); a Magna Charta és tartalma; maior; maior domus; maire; Makedón dinasztia; mancipia; manicheus; manor; mansus; I. Manuel; Manzikert-i csata; Pádúai Marsilius; Martell Károly maiordomus és dux Francorum működési ideje; V. Márton pápa; Meroving dinasztia; métier; I. Mieszko lengyel fejedelem, a keresztény Lengyelország kezdetei; Kerulláriosz Mihály pátriárka; I. Miklós pápa; Milánói edictum; ministerialis (dienstmann); II. Mohamed; Simon de Monfort; a monofizitizmus tanításai; Montecassino alapítása; mozarab; mulk; muvallad; Myriokephalon-i csata;

- N -

Nancy; a német lovagrend alapításának időpontja és helye; Nesztoriosz és a nesztorianizmus, nesztoriánus; Neustria; 1. (nicaei) egyetemes zsinat; 7. (nicaei) egyetemes zsinat;

- O -

oblatus; Odilo apát; Odoaker; officium; Omajjádok; az Omajjád emirátus, majd kalifátus fennállása Hispániában (évtől évig); ordines minores; ordines maiores; Orléans felszabadítása (Jeanne d'Arc); ostiarius; Oszmán emir; I. (Nagy) Otto; II. Otto; III. Otto; II. Przemysl Ottokár cseh király;

- P -

Palaiologosz dinasztia; paroikos; Partitio Romaniae (a Bizánci Birodalom felosztása, IV. kereszties hadjárat); patarén; Szent Patrik; Patrimonium Sancti Petri; Petrus Lombardus; Photius; Piast dinasztia; Kis Pipin uralkodása; II. Pius; Plantagenet dinasztia; poblaciones; podestà; Poitiers-i csata; portus; precaria; Prémontré alapítása és alapítója; presbyter; primogenitura; Przemysl dinasztia; Privilegium Minus, Prokopiosz; pronovia; püspök;

- Q -

Quadrivium;

- R -

reconquista; reformpápák: IX. Leó; VII. Gergely; IV. Hadrián; III. Sándor; III. Ince; IX. Gergely; IV. Ince; VIII. Bonifác; Ricimer; Erős (Merész) Róbert; II. (Jámbor) Róbert francia király; II. Roger; Rollo; Rómát beveszik a gótok; Rómát kifosztják a vandálok; I. Romanosz Lakapenosz; Rózsák harca Angliában; I. Rudolf német császár; Rurikida dinasztia; Jan von Ruysbroek;

- S -

Saint-Clair sur l'Epte-i szerződés; III. Sándor pápa; saria; schisma; senioratus; septem artes liberales; sheriff; seigneur; sénéchal; Heinrich Seuse; signoria; Simeon cár uralma Bulgáriában; simonia; solidus (nomizma, bezant); Spoletum; Stilicho; a strassburgi eskü és kultúrtörténete; studium generale; subdiaconus; Suger apát; Sutri zsinat, az egyházreform kezdetei; Szaladin; a száli frank dinasztia tagjai és uralkodási évük Németországban és a Birodalomban; Szicíliát elfoglalják az arabok; I. Szilveszter pápa; II. Szilveszter pápa; sztratégosz; sztratióta; synodus;

- T -

Taille; Johannes Tauler; teloneum; a templomosok alapításának időpontja és helye; Tertry; thema; Nagy Theoderik királysága; Nagy Theodosius; timár; Timur Lenk (Tamerlan); Toledó visszavétele a móroktól; II. toruni béke; (német) törzsi hercegségek; trivium; Tudor dinasztia;

- U -

"Unam Sanctam" bulla; II. Jagelló Ulászló lengyel-litván király; usura;

- V -

vakf; valdens; Valois dinasztia; vassi dominici; Nagy Szent Vazul; a verduni birodalomfelosztás és az új regna határai; vilain; ville neuve; villicus; Visconti család; Szent Vlagyimir Rusz fejedelme és legfontosabb eredményei; Vouillé-i csata;

- W -

I. (Nagy) Waldemár dán király; Wallia;Welf dinasztia; Wettin dinasztia; Whitby zsinat; Wittelsbach dinasztia; Worms-i konkordátum; Wulfila. (Ulphilasz); John Wyclif;

- Y -

yardland;

- Z -

zecchino; ziamet;

Évszámok

325; 375; 378; 381; 406-407; 410; 429 (vandálok); 451; 476; 507; 622; 627; 687; 711; 751; 756; 774; 800; 843; 855; 911; 955; 962; 1046; 1054; 1066; 1071; 1075; 1085; 1095; 1099; 1122; 1147-1149; 1176; 1187; 1189-1192; 1204; 1212; 1214; 1215; 1223; 1231; 1242; 1265; 1268; 1278; 1282; 1291; 1302; 1315; 1335; 1346; 1347; 1356; 1358; 1380; 1386; 1410; 1414-1418; 1431; 1453; 1492; valamint a betűrendes listán szereplő események és uralkodók évszámai.

Források

Rövidítések:

Bev = Bevezetés az egyetemes jogtörténet forrásaiba. A feudális jog forrásai. Szerkesztette: Horváth P. Budapest 1966. Állam és Jogtudományi Karok. Egységes jegyzet.

EKK = Európa és a Közel-Kelet IV–XV. század. Egyetemes történeti szöveggyűjtemény, középkor. 1/1–2. Szerkesztette: Sz. Jónás I. Budapest 1971.

KK = Középkori Krónikások I–XVI. Szerkesztette Gombos F. A. Brassó – Budapest 1901–1913.

KTChr = Gracianszkij, N. P. – Szkazkin, Sz. D.: Középkori Történeti Chrestomathia 1–3. Budapest 1952–1956..

Mika = Mika S.: Történelmi olvasókönyv IV. rész: A közép-kor és az új-kor történelme 1648–ig. Budapest 1909.

1. Gelasius pápa levele Anastasius császárhoz (494). EKK I/2, 723–732.
2. A száli frankok törvénykönyve. EKK I/2, 470–490.
3. A frank birodalom évkönyveiből (749, 750, 801). KTChr. I, 112, 117.
4. A strassburgi eskü (842). Krón. I, 153–165. (Róma utódai 159–162.)
5. Precaria (Formula). KTChr. I, 127.
6. Immunitás (Formula). KTChr. I, 133–134.
7. I. Ottó német királlyá választása és megkoronázása (936). EKK I/2, 517–518.
8. I. Ottó kiváltságlevele a római egyház számára. EKK I/2, 730–734.
9. Isten békéje: a Touloujesi zsinat határozataiból. KTChr. I, 209–211.
10. A tüzes vas próbája. Perdöntő párbaj a 9. századból. Mika 32–36.
11. A homagium. EKK I/2, 527–530.
12. Hübéri kötelezettségek. KTChr. I, 199–206.
13. A wormsi konkordátum (1122). KTChr. I, 276–277.
14. A clarendoni konstitúciók (1164). EKK I/2, 560–564.
15. A jeruzsálemi királyság szervezete. KTChr. I, 299.
16. Hamburg újjáalapítása (1189). KTChr. I, 329.
17. Saint-Omer város kiváltságleveleiből (1127, 1165). KTChr. I, 336–339.
18. Henrici Bracton: De legibus et consuetudinibus Angliae. Bev. I, 113–135.
19. VIII. Bonifác pápa Unam Sanctam kezdetű bullája (1302). EKK I/2, 798–800.
20. IX. Lajos rendelkezése a párbaj eltörléséről. KTChr. II, 21.
21. A Magna Charta részletei. KTChr. II, 70–72. Kiegészíti: Mika 134–144.
22. A Hanza. Első közös határozatok. 1260–1265. KTChr. II, 109.
23. A firenzei igazságszolgáltatás ordinamentumai (1293). EKK I/1, 260–284.
24. Don Alfonz bölcs király hét partidája (1348). Bev. II, 29–46.
25. A német Aranybulla (részletek), (1356). Bev. I, 325–339.
26. Modus tenendi Parlamentum. Bev. I, 186–199.
27. Bíborbanszületett Konstantínosz: A birodalom kormányzásáról. Kiadta Moravcsik Gy. Budapest 1950.
28. Paulus Diaconus: A longobárdok története. KK 1. Brassó 1901. Vagy:

29. Jordanes: A gótok eredete és tettei. KK. 3. Brassó 1904.47. Jordanes: a gótok eredete és tettei. KK 3. Brassó 1904.
30. Einhard: Nagy Károly élete. Fordította: Dékány K. Budapest 1901.50.

Magyar történelem

Fogalmak

- középkori magyar történelem írásbeli részéhez (rövid, de pontos definíció szükséges, a nemzetségek nevének ismerete, egyházaknál rendi hovatartozás, lokalizálás)
- A -
agilis; ajtónállómester; alispán; almádi monostor; ancilla; anyaegyház (monostor); apát; apostoli királyság; apród; aranybulla; aratores; asztalnokmester; augsburgi csata; aviticitas; bajvívás;
 - B -
bandérium; báró; becsü; besenyők; billogos; bő; böszörmények; búcsú; budai káptalan; bullások;
 - C -
centurio(natus); collecta; comes; comitatus; commendator; condicionarius; confraternitas; curia, curtis; csatári monostor; csontmezei csata; csornai premontrei prépostság; darócok;
 - D -
de genere; debreceni csata; déli harangszó; descensus; dézsma(bérlet); dicator; dispensator (sáfár); doboji csata; dukátus; dusnokok (torlók);
 - E -
egyházi nemesek; egytelkes nemesek (kuriális nemesek); ellentmondás (contradictio); erdélyi vajda; erdőispánság; exemptio; falunagy (villicus);
 - F -
familiáris; familiaritás; farkashidai szerződés; fassio (örökbevallás); fehérvári káptalan(ok); fej- és jószágvesztés; fejtánc; Fekete Sereg; fekete magyarok; feketehalmi csata; felségsértés; fiúsítás; főesperesség; fogott bírák; főkapitány; főkegyúri jog; földbér (cenzus, terragium); földeskü; főnemesség; fővenyi csata (bökénysomlói csata); füstadó;
 - G -
galambóci csata; garamszentbenedeki bencés apátság; generalis congregatio (nádori, megyei közgyűlés, országos gyűlés); gubernátor; gyanús bíró; gyepü(elve); gyula;
 - H -
hadnagy (maior exercitus); hadoszlás; Hármaskönyv; (Tripartitum); harmincad; hatalmaskodás(ok); hatalombaj; határispán; hegyvám; hetes (hebdomadarius); hetipiac; hídvám; hitbér; hiteleshely(ek); hód-tavi csata; homo regius: királyi ember; horvát-szlavón bán (dalmát-horvát bán, tengeremelléki bán); hospes; huszad (vám); hűtlenség (nota infidelitatis);
 - I -
Igmánd nemzetség; Igyfon erdő; immunitas; in(ek); inquisitio (tudományvétel); ispán; ispánság; ítélőmester (protonotarius); itinerarium; ius regium (királyi jog); izbeg (üzbég ["szökevény"]); izmaeliták (böszörmények); jajcai bán; jáki bencés apátság; jászok; jegyajándék; jobagio (jobbágy); jobbágyfiú; jobbágyköltözés; jobbágyporta; jobbágytelek; jövevény nemzetségek (advena); juhötvened;
 - K -

Kalendosok Társasága (kalendások); káliz(ok); kamara haszna (lucrum camerae); kamarás (cubicularius); kamarásmester; kancellár; kápolnaispán; káptalan; kastély (castellum); keltjobbágyfiú; kenyérmezei csata; kereszténypénz; kés (adóké, cultellus, tizedkés); kikiáltás (proclamatio); kikiáltó (várkajátó); kilenced; kincstartó; királybíró; királyi ember (homo regius); királyi jog (ius regium); királyi titkár (secretarius); királyi szolgálnépek; királyi város (civitas); királyketteje; királynéi tárnokmester; királynéi udvarbíró; királynéi város; kiváltságos egyház; kői káptalan; kolozsmonostori egyezmény; közbecsü; köznemesség; közszabadság; kucsói bánás; különös jelenléti bíróság (praesentia specialis); kunok bírāja; kunok; kuriális nemesek; kündü;

- L -

leánynegyed (quarta puellaris); levelesítés (proscriptio, proskribálás); liber; libera villa; liberi denarii; libertinus; litteratus (deák); lófő székely; lovász(ok); lovászmester; lövő(k);

- M -

macsói bánás; magánegyház (Eigenkirche, propria ecclesia); mágnás; magszakadás; maior exercitus (hadnagy); mansio; mardurina (marturina, nyestbőradó); megye; mezőváros (oppidum); miles; mogyoródi csata; mohácsi csata; mortuarium; muhi csata; munera (ajándék [adó]); munus (ajándék [adó]);

- N -

nádor (palatinus); nándorfehérvári bánás; nándorfehérvári csata; nemzetségi monostor; nikápolyi csata; nobilis; nota infidelitatis (hütlenség); nyestbőradó (mardurina marturina nyestadó); nyögér; nyolcad (oktáva, törvényszéki nyolcad); nyúlszigeti apácakolostor;

- O -

obulus (féldénár); octava (nyolcad); officialis (tisztartó); ör(ök); örökbecsü; öröklött birtok (possessio hereditaria); örökös comes (comes perpetuus); örökös főispánság; orszlámosi monostor; oroszországi vajda; örsi prépostság (felsőörsi prépostság); országbáró(k); országbíró (iudex curie regie); országgyűlés; országos vásár; ősiség (aviticitas); Oslai nemzetség; ozorai bánás;

- P -

pápai tized; pápai tizedjegyzék; pataki erdőispánság; pensa; personalis praesentia: személyes jelenléti bíróság; personalis praesentiae locumtenens: személynök; placetum regium; pohárnokmester; poroszló (pristaldus); portális adó; pozsonyi béke; praeco (1): börtön; praeco (2): csősz; praesentia personalis: személyes jelenléti bíróság; praesentia specialis: különös jelenléti bíróság; prediális nemesek; prédiium; pristaldus: poroszló; proclamata congregatio: közgyűlés, kikiáltott; proclamatio: kikiáltás; proscriptio: levelesítés; proskribálás: levelesítés; protonotarius: ítélmester; provisor (udvar-bíró); quarta puellaris: leánynegyed; quarta: leánynegyed;

- R -

révám; rigómezei csaták; rovó (dicator, dikátor); rozgonyi csata (1312);

- S -

salarium; salvus conductus (menlevél); sanctifer(ek); Sárkányos Társaság; secretarius: királyi titkár; sedes iudicaria: megyei törvényszék; sedria (megyei törvényszék, sedes iudicaria); segesdi ispánság; serviens; sói bánás; sókamara(ispán); soltész; specialis praesentia: különös jelenléti bíróság; státusper; statutum; stefaniták; supplicatio; szabácsi bánás; szabad dénár (liberi denarii, szabadok dénárjai); szabad királyi város; szabadispánság; szászok; szegedi béke: váradi béke; szék; székelyek; székelyispán; székes-káptalan; széki apátság; székkapitány; személynök (personalis praesentiae locumtenens); személynöki város(ok); Szent György Lovagrend; szentkirály szabadjai (szentmáriahegyi apátság); szepesi grófság; szepesi tízlándzsások;

szerecsen dénár; szlavón bán; szolgálónépek (conditionariusok, kondicionariusok); szörényi bánság; szreberniki bánság;

- T -

Tálnok(ok); tárnoki város(ok); tárnokmester; tárnokok; tárnokszék; társaskáptalan; tatai bencés apátság; Tekele nemzetség; telek; telekkatonaság; temesvári csata (1514); temesvári országgyűlés (1397); tengeremelléki bán: horvátszlavón bán; természetes báró(k) (barones naturales); terragium: földbér; tisztartó (officialis); titeli káptalan; titkos kancellár; tizedkés: kés; tízlándzsások: szepesi tízlándzsások; tömény (tümen); torinói béke; torló(k): dusnok(ok); Tripartitum: Hármaskönyv; tudományvétel (inquisitio, köztudomány); tümen: tömény;

- U -

udvarhely(ek); udvari apród; udvari familiáris; udvari ifjú; udvari lovag; udvarispán; udvarnok(ok); udvarnokispán; udvarnok-jobbágy(ok); ügyvédvallás; ülnök (assessor); uradalom; urbura; urburaispán; úriszék; útkényszer; üzbég ("szőkevény");

- V -

vallonok; vár (castrum); váradelőhegyi prépostság: Váradi Regestrum; váradi béke (1444); várispán; várjobbágy; várkajátó; várkonyi jelenet; várnagy (castellanus); várnai csata (1444); várnemes; várnép; város (civitas); városbíró; városi kiváltság; városkönyv; vásárhely(ek); vásárvám; vátyi ispánság; végvár; végvidék (confinia); Verőce; vexillifer (zászlóvivő); vexillum: bandérium; vicebán (albán); vicecomes: alispán; villicus: falunagy; visegrádi királytalálkozó; vlachok; vránai perjel (aurániai perjel);

- Z -

zagoriai grófság (ispánság); zágrábi ciszterci apátság; zalavári bencés apátság; zálogbirtok; zálogolás; zárai béke (1358); zirci ciszterci apátság; zabori bencés apátság; (nemzetség); Zsadány nemzetség; zsámbéki premontrei prépostság; zselicszentjakabi bencés apátság; zsidóadó; zsidóbíró; zsidóprefektúra.

Évszámok

Az összes magyar király uralkodási éve, 933 955 973 996 1001 1074 1083 1091 1102 1217-18 1222 1231 1232 1233 1278 1301 1312 1335 1351 1367 1396 1404 1405 1412 1437 1444 1448 1456 1463 1485 1506

Források

Rövidítések:

III. Béla = III. Béla emlékezete. Szerk.: *Kristó Gy –Makk F.* Bp., 1981.

ÁrpTörv. = Árpádkori törvények. Latinból fordította *Szilágyi L.* Bp., 1964.

Bolla–Rottler = Szemelvények az 1526 előtti magyar történelem forrásaiból. Szerk.: *Bolla I.–Rottler F.* I–II. Bp., 1982.

Bonfini = Antonio Bonfini: A magyar történelem tizedei. Fordította *Kulcsár Péter.* Bp., 1995.

Ch = Kéziratos Szöveggyűjtemény a Mályusz-könyvtárban.

Györffy = *Györffy Gy.*: Árpád-kori oklevelek. (Chartae antiquissimae Hungariae). Bp., 1997.

HKIF = A honfoglalás korának írott forrásai. Szerk.: *Kristó Gy.* Szeged, 1995.

Julianus = Julianus barát és Napkelet fölfedezése. (Magyar Ritkaságok). Szerk.: *Györffy Gy.* Bp., 1986.

Korona = A korona kilenc évszázada. Történelmi források a magyar koronáról. Szerk.: *Katona T.* Bp., 1979.

Legendák = Árpád-kori legendák és intelmek. Szerk.: *Érszegi G.* Bp., 1983.

Madas = Szöveggyűjtemény a régi magyar irodalom történetéhez. Középkor (1000–1530). Szerk.: *Madas E.* Bp., 1992.

- Magyar középkor** = A magyar középkor irodalma. A válogatás, a szöveggondozás és a jegyzetek V. Kovács Sándor munkája. Bp., 1984.
- Makkai–Mezey** = Árpád-kori és Anjou-kori levelek. XI–XIV. század. Szerk.: Makkai L.–Mezey L. Bp., 1960.
- MEH** = A magyarok elődeiről és a honfoglalásról. Kortársak és krónikások híradásai. Szerk.: Györffy Gy. Bp., 1986.
- Szerémi** = Szerémi György: Magyarország romlásáról. *Georgius Sirimiensis: De perditione regni Hungarorum.* Erdélyi László fordítását átdolgozta Juhász László. A bevezetést és a jegyzeteket írta Székely György. Bp., 1961. (=1979).
- Tatárjárás** = A tatárjárás emlékezete. Szerk.: Katona T. Bp., 1987.
- Thuróczy** = Thuróczy János: A magyarok krónikája. Az 1486-ban Augsburgban nyomtatott, az Országos Széchényi Könyvtárban őrzött ősnymtatvány színezett fametszeteinek hasonmásával illusztrálva. Fordította Horváth János. A jegyzeteket összeállította Horváth János és Boronkai Iván. Bp., 1978.
1. A honfoglalás és kalandozások kora
 1. A Dzsajháni–hagyomány. HKIF 29–48.
 2. Bíborbanszületett Konstantin: A birodalom kormányzása. MEH 115–124.
 3. Regino Évkönyve. MEH 204–209.
 4. Ibn Hajján: A kivonatoló könyve Andalúzia státusférfiainak krónikájából. HKIF 61–66.
 5. Liudprand: Antapodosis. MEH 223–233.
 6. Theotmár salzburgi érsek: Levél IX. János pápához 900 tavaszán. MEH 217–222.
 7. A szentgalleni kaland. MEH 1958, 177–185, 1975 és 1986, 234–243.
 2. A keresztény királyság kora
 - a) Törvények
 1. Szt. István I. törvénykönyve. Bolla–Rottler I, 3–14.
Szt. István II. törvénykönyve. Bolla–Rottler I, 14–18.
 2. Szt. László III. törvénye. Bolla–Rottler I, 20–29.
Szt. László II. törvénykönyve. Bolla–Rottler I, 30–35.
Szt. László I. törvénykönyve. ÁrpTörv. 29–36.
 3. Kálmán törvénykönyve. ÁrpTörv. 36–50. Bolla–Rottler I, 43–61.
 4. Az esztergomi zsinat határozatai 1100 körül. Bolla–Rottler I, 61–65.
 5. Az Aranybulla. Bolla–Rottler I, 90–98. = ÁrpTörv. 59–65.
Az Aranybulla megújítása. Bolla–Rottler I, 102–107. = ÁrpTörv. 65–71.
 6. Az 1267. évi törvény. Bolla–Rottler I, 129–132. = ÁrpTörv. 77–79.
 7. 1279. évi kun törvény. Bolla–Rottler I, 141–145.
 8. A budai zsinat végzései. Kun László 141–184.)
 9. Az 1290–1291. évi törvény. Bolla–Rottler I, 149–159.
Az 1298. évi törvény. Bolla–Rottler I, 162–184.
 - b) Oklevelek
 1. A pannonhalmi kiváltságlevél 1002-ből. Mons Sacer I, 81–82. = Györffy 103–105.
 2. A pécsi püspökség alapítólevele 1009-ből. Források 29–30.)
 3. A Tihanyi Alapítólevél 1055-ből. Madas 19–21. = Györffy 106–110.
 4. A százdi alapítólevél 1067-ből. Százd 5–9.
 5. VII. Gergely pápa levelei Géza herceghez (1074, 1075), Salamon királyhoz (1074), I. László királyhoz (1079). Makkai–Mezey 87–88, 88, 89, 89–90, 92–93.
 6. Guden oklevele 1080 körülről. Bolla–Rottler I, 35. = Györffy 111.
 7. A pannonhalmi összeírás 1090 körülről. Györffy 119–122.
 8. I. László király levele Oderisius montecassinói apáthoz. Makkai–Mezey 93–94.

9. II. Orbán pápa Kálmán királyhoz (1096). Makkai–Mezey 94–95.
 10. A dömösi összeírás 1138–ból. Bolla–Rottler I, 65–78.
 11. Színes úrnő végrendelete 1146–ból. Bolla–Rottler I, 78–79.
 12. II. Géza király VII. Lajos francia királyhoz. Makkai–Mezey 102–3.
 13. III. István király Farkas soproni várjobbágyot nemesíti (1162). Györffy 137.
 14. III. Béla jóváhagyja Caba adományát (1177 k.). III. Béla 85.
 15. Froa asszony oklevele (1181). Lederer 330–332.
 16. Imre király levele III. Ince pápához (1199). Makkai–Mezey 121–3.
 17. A Váradi Regestrum (1208–1235). Bolla–Rottler I, 84–90.
 18. A zalai szerviensek kehidai oklevele (1232). Bolla–Rottler I, 108–10.
 19. A beregi egyezmény. ÁrpTörv. 72–76. = Bolla–Rottler I, 116–122.
 20. Albericus összeírása (1238). Bolla–Rottler I, 123–126.
 21. IV. Béla hat trencsényi várszolgának. (1243). Tatárjárás 401–402.
 22. IV. Béla a nyitrai hospeseknek (1248). Tatárjárás 424–428.
 23. IV. Béla IV. Ince pápához (1250). Tatárjárás 437–442.
 24. IV. Béla kiváltságlevele az esztergomi Szt. Adalbert egyház számára (1256). Korona 47–50.
 25. IV. Béla Locsmánd megyére vonatkozó adománya (1263). Bolla–Rottler I, 126–127.
 26. Pál veszprémi püspök oklevele a pálosoknak (1263). Gyöngyösi 43–45.
 27. A kacsoki hospesek kiváltságlevele (1270). Bolla–Rottler I, 134–135.
 28. V. István kiváltságlevele a győri hospeseknek (1271). Bolla–Rottler I, 136–138.
 29. IV. László nemesítő oklevele (1273). Bolla–Rottler I, 138–139.
 30. Esztergom vámtarifa (1288). Bolla–Rottler I, 146–149.
 31. Lodomér esztergomi érsek IV. Miklós pápához (1288). Makkai–Mezey 200–210.
 30. Soltészoklevél (1295). Bolla–Rottler I, 159–160.
- c.) Elbeszélő források
1. Képes Krónika. Krónika.
 2. Szt. István király Intelmei Imre herceghez. Legendák 54–61.
 3. Szemelvény Gellért püspök munkájából. Gerics 98, valamint Madas 28–29.
 4. Szt. István király legendája Hartvik püspöktől. Legendák 34–53.
 5. Szt. Gellért nagyobb legendája. Legendák 74–94.
 6. Szt. László király legendája. Legendák 95–102.
 7. Anonymus Gestája. Anonymus = Magyar középkor 9–64.
 8. Julianus barát két jelentése. Julianus 61–82.
 9. Rogerius Siralmas éneke. Tatárjárás 137–191.
 10. Kézai Simon Hun–története. Magyar középkor 115–141, 161–163.
- 3–6. Anjou–, Zsigmond–, Hunyadi– és Jagelló–kor
- a.) Törvények
1. Nagy Lajos 1351. évi törvénye. Bolla–Rottler I, 213–224.
 2. Zsigmond 1397. évi dekrétuma. Bolla–Rottler II, 6–19.
 Zsigmond 1405. évi I–II. törvénye. Bolla–Rottler II, 22–43.
 Zsigmond 1435. évi I–II. törvényéből. Bolla–Rottler II, 45–52.
 3. Albert király 1439. májusi dekrétuma. Ch
 4. Az országrendek 1446. évi dekretuma. Bolla–Rottler II, 74–75.
 5. Az 1485. évi nádori cikkelyek. Bolla–Rottler II, 129–132.
 Mátyás 1486. évi törvényéből. Bolla–Rottler II, 133–145.
 6. II. Ulászló 1492. évi törvénye. Bolla–Rottler II, 145–149.
 II. Ulászló 1498. évi törvénye. Bolla–Rottler II, 200–204.
 II. Ulászló 1514. évi dekretuma. Bolla–Rottler II, 213–225.

7. Werbőczy István Hármaskönyve. Tripartitum I. rész 1–14. és 88–110. cím.
- b.) Oklevelek
1. 1308. november 27. A pesti országos gyűlés jegyzőkönyve. Károly Róbert 79–82.
 2. 1338. Egyházi vezetők panaszlevele a pápához. Károly Róbert 186–189.
 3. 1381. augusztus 24. Torinói békeszerződés Magyarország és Velence között. Ch.
 4. 1387. március 31. Zsigmond brandenburgi örgróf királlyá választásának feltételei Ch.
 5. Zsigmond király intézkedése az egyházi javadalmak és pápai bullák ügyében. Bolla–Rottler II, 19–22.
 6. 1437. július–október. A kolozsmonostori konvent oklevelei az erdélyi parasztfelkelés ügyében. Bolla–Rottler II, 61–71.
 7. 1438. december 18. Habsburg Albert királlyá választásának feltételei. Ch.
 8. 1440. július 17. A magyarországi rendek a Szent Korona joghatóságának átruházásáról. Ch.
 9. 1446. június 6. Pozsony város követeinek jelentése az 1446. évi országgyűlésről. Bolla–Rottler II, 75–77.
 10. 1448. szeptember 17. Hunyadi János levele a pápához Vitéz 128–137. és Ch.
 11. 1457. március 21. V. László ítéletlevele a Hunyadiak ellen. Hunyadiak kora 164–165. o. között és Ch.
 12. 1458. január 12. A szegedi egyezség (Hunyadi–Garai liga). Ch.
 13. 1463. július 19. A bécsújhelyi békeszerződés. Ch.
 14. 1505. október 13. A rákosi végzés Ch.
 15. 1525–1526. Burgio pápai követ jelentései a magyarországi helyzetről. Bolla–Rottler II, 249–261.
 16. királyi kinevezés – királyi felmentés:
 1328. október 9. I. Károly Druget Jánost ungi ispánná nevezi ki. Ch.
 1437. december 6. Zsigmond felmenti tisztségéből Csáki László erdélyi vajdát. Ch.
 17. királyi új adomány:
 - V. László Hunyadi Jánosnak. Csongrád 75–79. és Ch.
 18. nemesítőlevél:
 1478. május 22. Mátyás király Nagylúcsei Orbánt megnemesíti. Ch.
 19. várépítési engedély:
 1334. március 13. I. Károly Bátorfi Bereck fiainak kővár építését engedélyezi. Károly Róbert 173–174.
 20. nádori közgyűlés:
 1364. július 1. Kont Miklós nádor Bodrog megye közgyűlésén ítélezik. Bolla–Rottler II, 231–232.
 21. vizsgálati oklevél:
 1364. március 17. Pál országbíró parancslevele a kálvölgyiek nemessége ügyében. Bolla–Rottler II, 207–210.
 22. plébánosválasztási kérelem:
 - 1379–80. A hodosi parasztok kérelme papválasztás ügyében. Bolla–Rottler II, 235–236.
 23. búcsúengedély:
 1400. október 11. IX. Bonifác pápa bullája a szentkirályi egyház számára. Csongrád 64. és Ch.
 24. megyei kiadvány:
 - Vas megye ítéletlevele Zsigm. oklt. IV. 710. sz. és Ch.
 25. hiteleshelyi kiadvány:
 1356. november 30. A vasvári káptalan oklevele a Hahótiak birtokosztályáról, határjárással. Ch.

26. tizedjegyzék:
1332–1337. Részletek a pápai tizedlajstromból. Csongrád 55–56. és Ch.
27. káptalani statútum:
1374. A váradi káptalan jogszabályainak 17. fejezete. Bolla–Rottler II, 233–235.
28. városi jogkönyv
15. század első fele. Részletek a Budai jogkönyvből. Bolla–Rottler II, 53–56.
29. urbárium:
1492. Kanizsai György sárvári és kapuvári uradalmainak urbáriumai. Bolla–Rottler II, 149–194.
30. céhszabályzat:
1433. A pozsonyi pékek céhszabályzata. Bolla–Rottler II, 43–45.
- c.) Elbeszélő források
1. Küküllei János: Lajos király viselt dolgai. 1–10. fejezet. Magyar középkor 332–345.
 2. Thuróczy János: A magyarok krónikája. Az Albert királytól Mátyásig terjedő időszak. Thuróczy 363–455.
 3. Antonio Bonfini: A magyar történelem tizedei. A Mátyás és II. Ulászló története. Bonfini 3.9–5.5 (696–1007. o.).
 4. Ludovicus Tubero: Kortörténeti feljegyzések. I. könyv. Tubero.
 5. Szerémi György: Magyarország romlásáról. A paraszt–háborúról írt fejezet. Szerémi 62–74.